

ДОПОВІДЬ НТШ ПРО ІРУ МАЛАНЮК

Голова НТШ д-р Дарія Даревич привітала присутніх і доповідачку - члена-кореспондента і члена дирекції НТШ д-р Тамару Турчин-Дувірак, а також повідомила про наступні імпрези; подякувала Олесеві Дольницькому, Христі і Богданові Колосам та Українському культурному центру і Фундації Будучність. Д-р Даревич попросила до представлення доповідачки і переведення вечора члена Товариства, музиколога, дослідника української музики, магістра Василя Сидоренка.

Василь Сидоренко сказав, що д-р Турчин-Дувірак народилася в Україні, закінчила Львівську консерваторію ім. Лисенка. Захистила докторську дисертацію з музикології у Київській державній консерваторії; працювала в Інституті мистецтвознавства, фольклору та етнографії ім. Рильського АН України. Автор численних наукових досліджень. Активно співпрацювала з проектом Павла Гуньки "Українська пісня".

Д-р Турчин-Дувірак подякувала за представлення магістру Сидоренку і застереглася, що не є автором доповіді, а лише посередником-виконавцем справжнього автора, дорогої професорки, дорогої людини Стефанії Павлишин. Минулого року виповнилося сто років з дня народження оперної співачки Іри Маланюк. Презентації книги про неї Стефанії Павлишин відбулися у багатьох містах України, а також у Сан-Франциско і Відні, де Маланюк була солісткою Віденської опери. Доповідачка сказала, що професор Павлишин звернулася до неї з проханням улаштувати подібну презентацію у Торонто. Пропозиція була прийнята схвально на засіданні дирекції НТШ, але через щільний розклад довелося зробити це лиш тепер. А цей рік співпадає з іще одним ювілеєм: 20-го травня виповниться 90 років авторці книги і фільму про Іру Маланюк професору Стефанії Павлишин. Тому своє вступне слово д-р Турчин-Дувірак вирішила присвятити не Ірі Маланюк (про неї вичерпно розповідає фільм), а Стефанії Павлишин, яка зробила величезний внесок в історію української культури.

Стефанія Павлишин - доктор музикології, професор, педагог, музичний критик, організатор мистецького життя і громадсько-культурний діяч. Доповідачка показала світліну - портрет Стефанії Павлишин: ось така - струнка, приязна, усміхнена, з гострим аналітичним розумом і незалежними судженнями про все. Вона народилася 20-го травня 1930-го року у Коломиї. Батько її працював урядовцем на залізниці, був дуже музикальним, артистичним, грав на багатьох музичних інструментах і знімався у німому кіно у Варшаві. Мати походила із знаменитого роду Барвінських, прабабуся її була рідною сестрою О. Барвінського - батька композитора Василя Барвінського. З раннього віку Стефанія читала, писала, вивчала французьку мову. У Чорткові, навчаючись у музичному училищі, познайомила з В. Барвінським. До Коломиї родина повернулася у 1943 році. Батько працював на залізниці, був українським активістом. Коли повернулися совіти, батька заслали до Сибіру на 11 років. Родина, в якій, крім Стефи, було ще двоє дітей, залишилася без засобів до існування. Того ж 1945-го року, закінчивши семирічну музичну школу, Стефанія поїхала вступати до Львівського музичного училища. Бабця дала їй листа до В. Барвінського, котрий був ректором Львівської консерваторії. Стефанія листа не взяла - змалку не шукала протекції. В училищі вчилася на курсі фортеп'яно і музично-історичному відділі. Володіла вісьмома іноземними мовами; вступила до Львівської консерваторії; отримувала персональну стипендію ім. Леонтовича. Їй удалося не вступити до комсомолу - коли на неї натискали, вона казала, що не має часу ходити на комсомольські збори. Перед захистом диплому на неї написали донос, згадавши батька. Арсеній Котляревський - проректор - спитав, чи справді її батько засуджений як "ворог народу". Стефанія зізналася, але Котляревський не дав ходу доносу. У 1952-му році Павлишин закінчила консерваторію й отримала скерування до аспірантури. Темою кандидатської дисертації обрала творчість Дениса Січинського, науковим керівником був Пилип Козицький. У 1955-му році захистила дисертацію. Їй запропонували залишитися у

Києві й обіцяли помешкання, але Стефанія відмовилася і повернулася викладати у Львівській консерваторії. Багато студентів були старшими за неї. Доповідачка сказала, що її батько був старшим за професора Павлишин на вісім років. Вона читала курс західноєвропейської музики для всіх факультетів, особливо інтенсивним він був для музикологів; розробила блискучий семінар, базований на найновіших технічних досягненнях музики ХХ століття. Єдиний курс, який вона принципово ніколи не читала - це курс російської музики. Крім великого педагогічного навантаження, професор Павлишин включилася у роботу студентського товариства, яке розквітло під її керівництвом: конференції, на які люди приїжджали здалеку, контраверсійні доповіді студентів, музичні вистави. Д-р Турчин-Дувірак сказала, що одна з таких вистав мала великий вплив на її подальшу долю. На той час вона була школяркою і хотіла вступити до Київської консерваторії, але побачивши виставу "Історія солдата Ігоря Савинського", вирішила вступати до Львівської і вчитися у професора Павлишин.

Проф. Стефанія Павлишин працювала інтенсивно як науковець-дослідник, випускала одну за одною книги. Протягом 60-70-х років підготувала три докторських дисертації. Перші дві їй не дали захистити. На неї часто писали доноси, одного разу написали, що вона ходить до церкви, - тоді за це звільняли з роботи. Коли її викликали до партбюро, вона твердо сказала, що ні, до церкви не ходить. Греко-католицька церква була заборонена, Стефанія ходила до костелу. Її звинувачували в націоналізмі - всі курси читала українською мовою.

У 1981-му році Стефанія Павлишин захистила докторську дисертацію, у 1983-му отримала звання професора. Мала право піти на пенсію у 55 років і написала заяву. То була катастрофа для консерваторії - вона була єдиним доктором наук, її ім'я було широко відоме за межами Радянського Союзу. У 1985-му році професор Павлишин виходить на пенсію і поринає в улюблену роботу - науково-дослідницьку. Опублікувала двадцять одну монографію, а список її наукових публікацій на 2012-й рік налічував 280 позицій. Вона впровадила в українську музику найкращі досягнення музики західної. Основний масив досліджень професора Павлишин стосується української, особливо - галицької музики. Вона написала докладні біографії Д. Січинського, С. Людкевича; багато зробила для повернення імені і спадщини В. Барвінського. Вміючи тонко розпізнавати нові таланти, вона перша написала про М. Скорика, Л. Дичко, В. Сильвестрова.

Про Іру Маланюк професор Павлишин написала монографію і створила документальний фільм. Іра Маланюк - оперна співачка світової слави - народилася 1919-го року у Станиславові і почала свою кар'єру на сцені Львівської опери. Виїхала до Відня вдосконалити свою майстерність і залишилася. Вона зробила кар'єру, яку можна зіставити лише з кар'єрою Соломії Крушельницької. Співачка виступала у найкращих театрах Європи у партнерстві з найвідомішими акторами. Уряди Австрії і Німеччини присвоїли Маланюк звання придворної співачки - найвище у цих країнах. Вона завжди підкреслювала своє українське походження, шукала контакти з українськими громадами скрізь, де виступала. У 1994-му році вийшла друком книга "Історія однієї кар'єри". Презентація книги відбулася у Львові за участі співачки. Це був її перший візит в Україну за п'ятдесят років. У 2009-му році їй не стало. У 2012-му році вийшло друге видання книги, а минулого року - третє.

У 1994-му році професор Павлишин зробила документальну стрічку про Іру Маланюк. За кадром звучить голос Стефанії Павлишин, уривки з опер великої співачки. Д-р Турчин-Дувірак показала присутнім документальний фільм "Світова зірка Іри Маланюк". Після перегляду відповідала на запитання. Доповідь була дуже цікава, викликала великий інтерес і жваву дискусію.

Галина Костюк

Стефанія Павлишин

*Історія
однієї
кар'єри*

